

Το διεθνές επαναστατικό κύμα του 1848: μια παλιά ιστορία, δύο αφηγήσεις

Του Βαγγέλη Λιγάση

Το μακρινό 1848 είναι ένα ιστορικό ορόσημο: τη χρονιά εκείνη ξέσπασε και κορυφώθηκε ένα διεθνές επαναστατικό κίνημα, που αγκάλιασε 50 (!) χώρες. Όπως για κάθε μεγάλο ιστορικό γεγονός, έτσι και γι' αυτό, υπάρχουν βασικά δύο “αφηγήσεις”. Η αντικαπιταλιστική-επαναστατική Αριστερά, που ζωογονείται όχι μόνο από τις μάχες του σήμερα αλλά και από τα διδάγματα των μεγάλων επαναστατικών παραδόσεων, δεν μπορεί να αρκестεί στην “επίσημη” – “αντικειμενική” αφήγηση. Αναγκασμένη καθώς είναι - επί ποινή ιστορικής ήττας- να αντλεί διδάγματα από τη βαθύτερη ανάλυση των γεγονότων, αναγκασμένη να δίνει διαρκώς τον αγώνα “της μνήμης ενάντια στη λήθη”, βασίζεται και προστρέχει στη “στρατευμένη” και “υποκειμενική” ανάγνωση των γεγονότων, στρατευμένη και υποκειμενική με την έννοια ότι γίνεται υπό το πρίσμα των άμεσων και μακροπρόθεσμων-ιστορικών συμφερόντων του προλεταριάτου.

Αφήγηση πρώτη, «επίσημη», «αντικειμενική»

(σχολικά βιβλία, Wikipedia, διαδίκτυο γενικώς)

Η πρώτη επανάσταση άρχισε τον Ιανουάριο στη Σικελία. Μετά από νέα επανάσταση που ξεκίνησε στη Γαλλία τον Φεβρουάριο, απλώθηκε σύντομα σε διάφορες περιοχές της Γερμανίας, οι οποίες βρίσκονταν άμεσα ή έμμεσα κάτω από τον έλεγχο του βασιλιά της Πρωσίας, στην Αυστρία και Ουγγαρία -τότε χώρες του αυτοκράτορα της Βιέννης-, το Λουξεμβούργο, τη Δανία, την Πολωνία, τη Μολδοβλαχία και την Ιταλία, ουσιαστικά σ' όλη την κεντρική Ευρώπη, καθώς επίσης στην Ελλάδα και στις Βραζιλία, Χιλή. Συνολικά επηρεάστηκαν πάνω από 50 χώρες, αλλά χωρίς συντονισμό

μεταξύ των αντίστοιχων επαναστατικών κινημάτων και ρευμάτων.

Οι κοινωνικοί φορείς της επανάστασης ήταν αστικές δυνάμεις, κυρίως μικροαστικά (αγρότες) και διανοούμενα στρώματα των πόλεων (φοιτητές), αλλά και οι εργάτες. Με κύριο στόχο την κατάργηση των παλιών μοναρχικών δομών και τη δημιουργία ανεξάρτητων εθνικών κρατών, είχαν ουσιαστικά φύση «αστικοδημοκρατική».

Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι σκοτώθηκαν και πολλαπλάσιοι αναγκάστηκαν να εξοριστούν. Από τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις που επέζησαν, ήταν η κατάργηση της δουλοπαροικίας στην Αυστρία και την Ουγγαρία, το τέλος της απόλυτης μοναρχίας στη Δανία και η εισαγωγή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας στην Ολλανδία.

Οι επαναστάσεις ήταν πιο σημαντικές στη Γαλλία, την Ολλανδία, τα κράτη της Γερμανικής Συνομοσπονδίας που αργότερα σχημάτισαν τη Γερμανική Αυτοκρατορία στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα, στην Ιταλία και την Αυστριακή Αυτοκρατορία. Τα κέντρα της επανάστασης τα αποτελούσαν οι μεγάλες πόλεις της κεντρικής Ευρώπης (Βερολίνο, Φρανκφούρτη, Μόναχο, Βιέννη, Δρέσδη, Πράγα κ.λπ.), η πρωσική και αυστριακή Πολωνία (Πόζεν, Γαλικία), η βόρεια Ιταλία και ιδιαίτερα η Ουγγαρία (που νικήθηκε τελευταία, τον Αύγουστο του '49, και μόνο μετά την αποφασιστική επέμβαση ρωσικών στρατευμάτων στο έδαφος της αυτοκρατορίας των Αψβούργων).

Στο τέλος του 1849, οι δυνάμεις καταστολής επικράτησαν παντού και τα αντιδραστικά καθεστώτα του Βερολίνου, της Βιέννης και της Αγίας Πετρούπολης μπόρεσαν να σώσουν την κυριαρχία τους μέχρι το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Γαλλία: Εκεί ο Βασιλιάς Λουδοβίκος – Φίλιππος, έχοντας εγκαταλείψει την αρχική φιλελεύθερη πολιτική του, προκαλεί γενική αποστροφή. Αστοί και εργάτες, συμμαχώντας, τον ανατρέπουν στις..... (μόνο 16 νεκροί στο Παρίσι). Μόλις όμως οι αστοί δημοκράτες ένωσαν λίγο στέρεο το έδαφος κάτω από τα

πόδια τους, πρώτος σκοπός τους ήταν να αφοπλίσουν τους εργάτες. Αυτό έγινε σπρώχνοντάς τους στην εξέγερση του Ιούνιου του 1848, με ανοιχτή εξαπάτηση και την απόπειρα να εξορίσουν τους άνεργους σε μια απόμερη επαρχία. Η κυβέρνηση είχε φροντίσει να έχει συντριπτική υπεροχή δυνάμεων. Ύστερα από πενθήμερο αγώνα οι εργάτες νικήθηκαν. Και τότε ακολούθησε ένα λουτρό αίματος των άοπλων αιχμαλώτων, που παρόμοιο δεν είχε γίνει από την εποχή των εμφύλιων πολέμων που προετοίμασαν την πτώση της ρωμαϊκής δημοκρατίας.

Έτσι ήρθε στο προσκήνιο ένας νέος ηγέτης για τους αστούς, ο Λουδοβίκος Ναπολέοντας Βοναπάρτης (ανιψιός του Μ. Ναπολέοντα), ο οποίος κέρδισε τις εκλογές τον Δεκέμβρη με 55,6% (θα αυτοανακηρυχθεί αργότερα Αυτοκράτορας, με το όνομα Ναπολέον Γ').

Γερμανία: Ο Πρώσος βασιλιάς Φρειδερίκος Γουλιέλμος Δ', ο οποίος διατηρούσε την εικόνα ενός ενωτικού ηγεμόνα, αναγκάζεται να προχωρήσει στη σύγκληση εθνοσυνέλευσης, με εκπροσώπηση όλων των τάσεων (Φραγκφούρτη, 30 Μαρτίου 1848).

Αυστροουγγαρία: Οι εξεγέρσεις που σημειώθηκαν ήταν οξύτερες, καθώς «αφυπνίστηκαν» ταυτόχρονα πολλές διαφορετικές εθνότητες (Γερμανοί, Μαγυάροι, Τσέχοι, Πολωνοί, Σλοβάκοι, Σέρβοι και Ιταλοί). Στη Βιέννη ο αυτοκράτορας αναγκάστηκε να εκχωρήσει σύνταγμα όταν η ενότητα της αυτοκρατορίας κινδύνεψε από τις επιμέρους εξεγέρσεις στην Ουγγαρία και Βοημία. Η «θεομηνία» των εξεγέρσεων αυτών σήμανε και το πολιτικό τέλος του τότε πανίσχυρου Μέτερνιχ. Στις 31 Αυγούστου 1848, μια συντακτική εθνοσυνέλευση θα καταργήσει τα προνόμια των φεουδαρχών.

Ελλάδα (από άρθρο του Γ. Νικολόπουλου): Στις 25 του Μάρτη, φοιτητές της Αθήνας διαδηλώνουν με σύνθημα «Ζήτω η δημοκρατία!» έξω από τα Ανάκτορα (σημερινή Βουλή). Οι φοιτητές καταδιώκονται από τη φρουρά έως τα Χαυτεία, με περίπου 30 τραυματίες. Αντάρτες αγρότες της Στερεάς, έπειτα από συνέλευση, αποφασίζουν να δράσουν. Στις 9 του Απρίλη, περίπου 700 καταδιωκόμενοι που έχουν βρει καταφύγιο στην

τουρκοκρατούμενη Θεσσαλία, περνούν τα σύνορα και κατηφορίζουν προς τη Λαμία. Στα χωριά ο λαός τούς υποδέχεται σαν ήρωες, ψήνει ψωμιά και τους ενισχύει με το υστέρημά του, ενώ στο πέρασμά τους καταργούνται όλες οι αρχές του οθωνικού κράτους και παραδίδονται στις φλόγες τα φορολογικά αρχεία των κοτζαμπάσηδων.

Στις 19 Μαρτίου ο Πρώσος βασιλιάς της Ελλάδας, υπό την πίεση των ξεσηκωμένων αγροτών, υπόσχεται μεταρρυθμίσεις. Μια από τις μεταρρυθμίσεις που υποσχέθηκε (και μια από τις πολλές που δεν τήρησε) ήταν το δικαίωμα ψήφου για τις γυναίκες...

Σύντομα η επανάσταση στην Στερεά παίρνει διαστάσεις – οι αντάρτες ξεπερνούν τους 3.000 στις 22 του Απρίλη, μέρα που καταλαμβάνεται η Λαμία και οι εξεγερμένοι προωθούνται κατά μπουλούκια προς την Υπάτη και τη Λιβαδειά. Η πρώτη θα πέσει στα χέρια των επαναστατημένων τρεις μέρες μετά.

Οι διαδηλωτές φοιτητές είναι για την κυβέρνηση «ασήμαντα παιδάκια», «ελαφρόμυαλοι». Οι ξεσηκωμένοι αγρότες είναι «τουρκοαντάρτες εισβολείς», «προδότες». Αποστέλλει στη Στερεά περίπου 5.000 άνδρες (σχεδόν το σύνολο του τακτικού στρατού της Αθήνας, μαζί με τμήματα της χωροφυλακής).

Ταυτόχρονα, (στις 24 Απρίλη) οχτακόσιοι εξεγερμένοι αγρότες με επικεφαλής τον γεωργό Γιώργο Περρωτή καταλαμβάνουν την Καλαμάτα, καταργούν τη χωροφυλακή και απαιτούν την εκλογή τοπικής συνέλευσης από αγρότες, κτηνοτρόφους και κατώτερους υπαλλήλους, με πρώτο ζητούμενο την αναδιανομή της γης των προεστών και των μοναστηριών στους ακτήμονες. Μια μέρα μετά, εκατοντάδες άλλοι μπαίνουν στην Περαχώρα και τα πρώτα σπίτια της Κορίνθου, απαιτώντας γη και δημοκρατία.

Καθ' υπόδειξη του Ρώσου ναυάρχου, στέλνονται στην Πελοπόννησο ο Νοταράς με τον Κολοκοτρώνη (υιό) επικεφαλής περίπου 2.500 στρατιωτών. Μαζί εκστρατεύουν ομάδες κουμπουροφόρων διάφορων προεστών. Οι ξεσηκωμένοι πετσοκόβονται παντού. Στις 3 του Μάη, ο Περρωτής και περίπου 600 αγρότες μπλοκάρονται στο μοναστήρι

της Βουλκάνου στην Ιθώμη και έπειτα από πολύωρη μάχη, ο αρχηγός κατορθώνει να ξεφύγει με μόνο 20 ζωντανούς επαναστάτες και καταφεύγει στα γύρω δασωμένα βουνά.

Μια εβδομάδα μετά και έπειτα από πολύνεκρες μάχες στο Παλιοχώρι (με νικητές τους αντάρτες) και τη θήβα (με νικήτριες, τις οθωνικές δυνάμεις), ο κυβερνητικός στρατός πολιορκεί την Υπάτη, την οποία έχουν καταλάβει οι αντάρτες αγρότες. Έπειτα από διήμερη μάχη και την καταλυτική παρουσία του πυροβολικού που ισοπεδώνει τη μισή πόλη, οι αντάρτες εγκαταλείπουν την Υπάτη, αφήνοντας πίσω τους περίπου 400 νεκρούς.

Κοπάδια από γελάδια και πρόβατα κατασφάζονται επιδεικτικά στη θήβα και τη Λαμία, αμπέλια ανασκάπτονται, σιταροχώραφα καίγονται και τουλάχιστον 1.200 αγρότες κλείνονται στις φυλακές της Λαμίας και της Χαλκίδας. Τα ίδια συντελούνται και στην Πελοπόννησο, όπου οι κάποι των κοτζαμπάσηδων δολοφονούν στα κρυφά πρωτεργάτες της εξέγερσης, στην Καλαμάτα, την Κόρινθο, τον Μελιγαλά και το Θίτυλο, ολόκληρο το καλοκαίρι του 1848.

Αφήγηση 2η: «Στρατευμένη», «υποκειμενική»

(κυρίως, Νταβίντ Ραζιάνοφ «Ο Μαρξ και ο Ένγκελς όχι μόνο για αρχάριους»)

«Ένα φάντασμα πλανιέται στην Ευρώπη: το φάντασμα του κομμουνισμού. Όλες οι δυνάμεις της γερασμένης Ευρώπης ενώθηκαν σε μια ιερή συμμαχία για να κυνηγήσουν αυτό το φάντασμα: ο πάπας και ο τσάρος, Γάλλοι ριζοσπάστες και Γερμανοί αστυνομικοί (...)

Σ' αυτό το στάδιο, επομένως, οι προλετάριοι δεν καταπολεμούν ακόμα τους δικούς τους εχθρούς, αλλά τους εχθρούς των εχθρών τους, τα υπολείμματα της απόλυτης μοναρχίας, τους γαιοκτήμονες, τους μη βιομήχανους αστούς, τους μικροαστούς. Έτσι, όλη η ιστορική κίνηση είναι συγκεντρωμένη στα χέρια της

αστικής τάξης. Κάθε νίκη που κερδίζεται μ' αυτόν τον τρόπο, είναι νίκη της αστικής τάξης (...)

Οι εργάτες αρχίζουν να συγκροτούν συνασπισμούς ενάντια στους αστούς. Εδώ κι εκεί η πάλη ξεσπάει με τη μορφή εξεγέρσεων. Από καιρό σε καιρό οι εργάτες νικούν, αλλά η νίκη τους είναι παροδική. Το πραγματικό αποτέλεσμα των αγώνων τους δεν είναι η άμεση επιτυχία, αλλά η συνένωση των εργατών που ολοένα επεκτείνεται (...)

(Οι Κομμουνιστές) αγωνίζονται για την επίτευξη των άμεσων σκοπών και συμφερόντων της εργατικής τάξης, αλλά στο σημερινό κίνημα εκπροσωπούν ταυτόχρονα και το μέλλον του κινήματος (...)

Στη Γαλλία, οι κομμουνιστές τάσσονται με το σοσιαλιστικό-δημοκρατικό κόμμα ενάντια στη συντηρητική αστική τάξη, χωρίς όμως να παραιτηθούν από το δικαίωμα να κριτικάρουν τις αυταπάτες που έχουν την προέλευσή τους στην επαναστατική παράδοση.

Στην Ελβετία υποστηρίζουν τους ριζοσπάστες, χωρίς να παραγνωρίζουν ότι αυτό το κόμμα αποτελείται από αντιφατικά στοιχεία.

Ανάμεσα στους Πολωνούς οι κομμουνιστές υποστηρίζουν το κόμμα που θεωρεί την αγροτική επανάσταση σαν προϋπόθεση της εθνικής απελευθέρωσης, δηλαδή το κόμμα που το 1846 προκάλεσε την εξέγερση της Κρακοβίας.

Στη Γερμανία, κάθε φορά που η αστική τάξη εκδηλώνεται επαναστατικά, το κομμουνιστικό κόμμα παλεύει μαζί με την αστική τάξη ενάντια στην απόλυτη μοναρχία, ενάντια στη φεουδαρχική γαιοκτησία και τον μικροαστισμό. Όμως ούτε στιγμή δεν παραμελεί το κομμουνιστικό κόμμα να καλλιεργεί στους εργάτες μια όσο το δυνατό πιο καθαρή συνείδηση σχετικά με την εχθρική αντίθεση που υπάρχει ανάμεσα στην αστική τάξη και το προλεταριάτο, για να μπορούν οι Γερμανοί εργάτες να στρέψουν αμέσως ενάντια στην αστική τάξη τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που η αστική τάξη είναι υποχρεωμένη να

πραγματοποιήσει με την κυριαρχία της, έτσι που, αμέσως μετά την ανατροπή των αντιδραστικών τάξεων στη Γερμανία, ν' αρχίσει αγώνας ενάντια στην ίδια την αστική τάξη.

Με μια λέξη, οι κομμουνιστές υποστηρίζουν παντού κάθε επαναστατικό κίνημα ενάντια στην υπάρχουσα κοινωνική και πολιτική κατάσταση. Σε όλα αυτά τα κινήματα προβάλλουν το ζήτημα της ιδιοκτησίας, οποιαδήποτε μορφή, περισσότερο ή λιγότερο εξελιγμένη, κι αν έχει πάρει, σαν το βασικό ζήτημα του κινήματος. Τέλος, οι κομμουνιστές εργάζονται παντού για τη σύνδεση και τη συνεννόηση των δημοκρατικών κομμάτων όλων των χωρών».

Αυτά γράφει μεταξύ άλλων **το Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος** που τυπώθηκε λίγες μέρες πριν απ' την έκρηξη της επανάστασης του Φλεβάρη. Η οργάνωση της Ένωσης των Κομμουνιστών συγκροτήθηκε μόλις το Νοέμβρη του 1847 – μια οργάνωση που περιλάμβανε τον σύλλογο του Παρισιού, των Βρυξελλών και του Λονδίνου, κι η οποία είχε μόνο περιορισμένη επαφή με μικρές γερμανικές ομάδες.

Η επανάσταση ξεσπάει στις 24 του Φλεβάρη του 1848 στο Παρίσι. Γρήγορα επεκτείνεται στη Γερμανία. Στις 3 του Μάρτη στην Κολωνία, την πρωτεύουσα της Ρηνανίας, διαδραματίζεται κάτι σαν λαϊκή εξέγερση. Οι δημοτικοί άρχοντες είναι αναγκασμένοι να στραφούν με μια αναφορά στον βασιλιά της Πρωσίας, για να του επιστήσουν την προσοχή σ' αυτή τη λαϊκή εξέγερση και να κάνει μερικές παραχωρήσεις.

Την εποχή εκείνη ο Μαρξ βρίσκεται στις Βρυξέλες. Η βελγική κυβέρνηση, που δε θέλει να έχει την τύχη της γαλλικής μοναρχίας, τον συλλαμβάνει και μετά από μερικές μέρες τον απελαύνει. Ο Μαρξ φεύγει για το Παρίσι, καθώς ένας απ' τους ηγέτες της προσωρινής κυβέρνησης, ο Φλοκόν, συντάκτης της εφημερίδας όπου συνεργαζόταν ο Ένγκελς, στέλνει αμέσως ένα γράμμα στον Μαρξ, στο οποίο εξηγεί ότι όλα τα διατάγματα της παλιάς κυβέρνησης έχουν καταργηθεί, και τον προτρέπει να επιστρέψει.

Ανάμεσα στους Γερμανούς εργάτες που συρρέουν στο Παρίσι, γεννιούνται διαμάχες και οργανώνονται διάφορες ομάδες. Με μια απ' αυτές έχει σχέσεις κι ο αναρχικός Μιχαήλ Μπακούνιν, που μαζί με τον Γερμανό ποιητή Χέρβεγκ συλλαμβάνει ένα παρανοϊκό σχέδιο: αποφασίζουν, με μια ένοπλη οργάνωση, να επιτεθούν στη Γερμανία.

Ο Μαρξ πασχίζει ν' αποτρέψει τους εργάτες απ' αυτό το σχέδιο και τους προτείνει να πάνε μεμονωμένα στη Γερμανία κι εκεί να συμμετάσχουν στα επαναστατικά γεγονότα. Ο Χέρβεγκ οργανώνει μια επαναστατική λεγεώνα και μπαίνοντας επικεφαλής, βαδίζει προς τα γερμανικά σύνορα, όπου και συντρίβεται. Ο Μαρξ καταφέρνει μαζί με άλλους συντρόφους να φτάσει στη Γερμανία, όπου εγκαθίστανται σε διάφορα μέρη – ο Μαρξ κι ο Ένγκελς στη Ρηνανία.

Στη Ρηνανία εκδιδόταν από το 1842 το πρώτο μεγάλο πολιτικό όργανο της γερμανικής αστικής τάξης, κι ο Μαρξ κι ο Ένγκελς πέτυχαν να πάρουν στα χέρια τους τη νεόκοπη εφημερίδα, επιλέγοντας την είσοδο στη Δημοκρατική Ένωση που υπήρχε στην Κολωνία. Αυτό έφερε τον Μαρξ και τον Ένγκελς απ' την αρχή σε μια κάπως αμφίβολη κατάσταση απέναντι στην Εργατική Ένωση της Κολωνίας, που είχε ιδρυθεί αμέσως μετά τις 3 του Μάρτη απ' τον Γκότσαλκ και τον Βίλιχ.

Ο Γκότσαλκ ήταν γιατρός και πολύ δημοφιλής ανάμεσα στους φτωχούς της Κολωνίας. Ο σύλλογος που είχε ιδρύσει στην Κολωνία, η «Εργατική Ένωση Κολωνίας», πολύ σύντομα συσπείρωσε σχεδόν όλους τους εργάτες της πόλης. Αριθμούσε περί τα 7.000 μέλη, και για μια πόλη με πληθυσμό 80.000 κατοίκων ο αριθμός αυτός ήταν τεράστιος.

Όταν ήρθε η είδηση για την ήττα που γνώρισε το προλεταριάτο του Παρισιού τον Ιούνη, όταν ο Καβενιάκ χτύπησε το προλεταριάτο του Παρισιού προκαλώντας μια σφαγή στην οποία σκοτώθηκαν μερικές χιλιάδες προλετάριοι, η Νέα Εφημερίδα του Ρήνου, «όργανο της δημοκρατίας», στις 28 Ιούνη του 1848 δημοσίευσε ένα παθιασμένο άρθρο. Ιδού μια περικοπή:

«Οι εργάτες του Παρισιού συντρίφτηκαν απ' την υπεροπλία, δεν υπέκυψαν σ' αυτήν. Ο προσωρινός θρίαμβος της ωμής βίας ξεπληρώθηκε με τη διάλυση κάθε αυταπάτης και φαντασίωσης της επανάστασης του Φλεβάρη, ξεπληρώθηκε με τη διάσπαση του γαλλικού έθνους σε δυο έθνη, το έθνος των ιδιοκτητών και το έθνος των εργατών. Η τρίχρωμη δημοκρατία έχει πια μόνο ένα χρώμα, το χρώμα των νικημένων, το χρώμα του αίματος (...)

Θα μας ρωτήσουν αν θα κλάψουμε, αν θα αναστενάξουμε, αν θα μιλήσουμε για τα θύματα της λαϊκής οργής, για την εθνοφρουρά, για τον τακτικό στρατό: Η πολιτεία θα φροντίσει τις χήρες και τα ορφανά τους. Διατάγματα θα τους εξυμνήσουν, οι κηδείες τους θα γίνουν με μεγαλοπρεπείς τελετές, ο επίσημος Τύπος θα τους ανακηρύξει αθάνατους, η ευρωπαϊκή αντίδραση θα τους δοξάσει απ' Ανατολή σε Δύση.

Όμως οι πληβείοι, ρημαγμένοι απ' την πείνα, καταφρονημένοι απ' τον Τύπο, εγκαταλειμμένοι απ' τους γιατρούς, βρισμένοι απ' τους αξιοπρεπείς σαν ληστές, εμπρηστές και κατάδικοι, οι γυναίκες και τα παιδιά τους ριγμένα σε μια ακόμα πιο φοβερή αθλιότητα, με τους άριστους απ' τους ζωντανούς εξόριστους μακριά – προνόμιο και δικαίωμα τον δημοκρατικού Τύπου είναι να πλέξει σ' αυτούς το δάφνινο στεφάνι γύρω απ' το απειλητικά σκοτεινό τους μέτωπο».

Ο Μαρξ κι ο Ένγκελς υπερασπίζονται κάθε επαναστατικό κίνημα που στρεφόταν τότε ενάντια στην κρατούσα τάξη πραγμάτων. Είναι οι πιο παθιασμένοι υποστηρικτές της ουγγρικής επανάστασης, οι πιο παθιασμένοι υποστηρικτές της Πολωνίας, που λίγο πριν είχε επιχειρήσει μια νέα εξέγερση. Με το ίδιο πνεύμα ζητούν και την ένωση της Γερμανίας σε μια ενιαία δημοκρατία.

Η Επανάσταση υποχωρεί παντού, μετά την ήττα του προλεταριάτου της Βιέννης τον Οκτώβρη. Η τσαρική Ρωσία είχε βοηθήσει με κάθε τρόπο. Η ήττα στη Βιέννη συνετέλεσε στην ήττα στο Βερολίνο. Η πρωσική κυβέρνηση πήρε πάλι θάρρος: τον Δεκέμβρη διαλύει την πρωσική Εθνοσυνέλευση. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή η πρωσική αστική τάξη, προσπαθεί να πετύχει ένα συμβιβασμό ανάμεσα στο

λαό και στη βασιλική κυβέρνηση.

Να τι δημοσιεύει σχετικά ο Μαρξ:

«(...)εγνώστρια, χωρίς πίστη στα συνθήματά της, τρομαγμένη απ' την παγκόσμια αναστάτωση (και προσπαθώντας να επωφεληθεί απ' αυτήν), κίβδηλη από κάθε άποψη, πρωτότυπη μόνο στη χαμέρπεια, κατευθύνει και παραμερίζει τις νεανικές τάσεις ενός λαού ισχυρού. Γριά στραβή, κουφή και ξεδοντιάρα, αυτή ήταν η πρωσική αστική τάξη, όταν βρέθηκε στο πηδάλιο του κράτους, μετά την επανάσταση του Μάρτη».

Έτσι ο Μαρξ απ' το φθινόπωρο του 1848 αλλάζει τακτική. Μαζί με τον Ένγκελς και τους παλιούς συντρόφους από τους κύκλους των επαναστατών Γερμανών εμιγκρέδων, Μολ και Σάπερ, εντείνουν τη δουλειά τους μέσα στην Εργατική Ένωση της Κολωνίας. Μετά τη σύλληψη του Γκότσαλκ, ο Μολ εκλέχτηκε εκπρόσωπος της Εργατικής Ένωσης. Όταν ο Μολ υποχρεώθηκε να «εξαφανιστεί» απ' την Κολωνία, στη θέση του εκλέχτηκε ο Μαρξ, παρά τις επανειλημμένες αρνήσεις να δεχτεί την εκλογή (ο Μαρξ, πάσχιζε την εποχή εκείνη να πολιτογραφηθεί ξανά Πρώσος. Όταν η επανάσταση δυνάμωνε, εμφανιζόταν δημόσια, αλλά μόλις κέρδιζε έδαφος η αντίδραση και εντεινόταν οι διώξεις, ο Μαρξ εξαφανιζόταν και αρκούσαν στη διεύθυνση της Νέας Εφημερίδας του Ρήνου). Τον Φλεβάρη, που γίνονταν οι εκλογές για το νέο Κοινοβούλιο, ο Μαρξ κι η ομάδα του επέμεναν ότι οι εργάτες, εκεί που δε μπορούσαν να εκλέξουν τους δικούς τους υποψηφίους, έπρεπε να εκλέξουν δημοκράτες. Η ίδια η Εργατική Ένωση αναδιοργανώθηκε και μετατράπηκε σε κεντρική λέσχη, με καινούργια περιφερειακά τμήματα και λέσχες. Στα τέλη του Απρίλη ο Μαρξ κι ο Σάπερ δημοσίευσαν μια πρόσκληση, στην οποία καλούσαν όλες τις εργατικές ενώσεις της Ρηνανίας και της Βεστφαλίας σ' ένα συνέδριο, και προέτρεπαν να οργανωθούν για ένα γενικό εργατικό συνέδριο που θα πραγματοποιούνταν τον Ιούνιο στη Λειψία.

Την στιγμή που ο Μαρξ κι οι σύντροφοί του προχωρούσαν στην άμεση οργάνωση κόμματος της εργατικής τάξης, η επανάσταση

δέχτηκε νέο πλήγμα. Η πρωσική κυβέρνηση, που είχε διαλύσει την πρωσική Εθνοσυνέλευση, αποφασίζει τώρα να βάλει ένα τέλος και στην Παγγερμανική Εθνοσυνέλευση. Η «Νέα Εφημερίδα του Ρήνου» κλείνει στις 19 Μάη του 1849. Μετά ο Μαρξ εγκαταλείπει την Γερμανία σαν ξένος. Ο Ένγκελς, ο Μολ και ο Βίλιχ πηγαίνουν να ενωθούν με τους επαναστάτες στη Νότια Γερμανία.

Μετά από μερικές βδομάδες ηρωικής αλλά κακά οργανωμένης αντίστασης ενάντια στα πρωσικά στρατεύματα, οι επαναστάτες υποχρεώθηκαν να καταφύγουν στην Ελβετία. Τα παλιά μέλη της Νέας Εφημερίδας του Ρήνου και της Εργατικής Ένωσης της Κολωνίας κατέφυγαν στο Παρίσι, αλλά μετά την αποτυχημένη διαδήλωση στις 13 Ιούνη του 1849 καταδιώχτηκαν κι έτσι υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τη Γαλλία. Ο Μολ είχε σκοτωθεί κατά τη διάρκεια της εξέγερσης στη Νότια Γερμανία. Ο Μαρξ, ο Ένγκελς, ο Σάπερ, ο Βίλιχ και ο Βολφ πήγαν στο Λονδίνο.

Ο Μαρξ κι ο Ένγκελς δεν έχασαν στην αρχή την ελπίδα πως πρόκειται για μια προσωρινή κάμψη του επαναστατικού κινήματος, και ότι θ' ακολουθούσε ένα καινούργιο κύμα αναταραχής. Εκείνη ακριβώς την εποχή η Ένωση των Κομμουνιστών εκδίδει δύο ενδιαφέρουσες εγκυκλίους. Γράφτηκαν κυρίως απ' τον Μαρξ.

«Όλες οι δυνάμεις πρέπει να στρέφονται στην προσπάθεια να αντιπαραθέσουμε στη δημοκρατική οργάνωση την εργατική οργάνωση. Κατά πρώτο λόγο είναι αναγκαίο να δημιουργήσουμε ένα εργατικό κόμμα. Πρέπει με όλα τα μέσα να προωθήσουμε τους δημοκράτες, σε κάθε διεκδίκησή τους ν' απαντάμε με μιαν άλλη πιο ριζοσπαστική. Οι δημοκράτες ζητούν το δεκάωρο, εμείς θα ζητήσουμε το οχτάωρο. Αυτοί ζητούν απαλλοτρίωση της μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας με δίκαιες αποζημιώσεις, εμείς θα ζητήσουμε τη χωρίς αποζημίωση απαλλοτρίωση. Πρέπει να προωθήσουμε την επανάσταση με όλα τα μέσα, πρέπει να την κάνουμε διαρκή, να την έχουμε την κάθε στιγμή στην ημερήσια διάταξη: Δεν πρέπει να επαναπαυόμαστε στις λεγόμενες κατακτήσεις της επανάστασης. Κάθε προσπάθεια να κηρύξουμε την επανάσταση τελειωμένη, είναι προδοσία στην υπόθεση της επανάστασης».

Ωστόσο, στα τέλη του 1850 ο Μαρξ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μέσα σε οικονομική ευημερία κάθε προσπάθεια να εκβιαστεί η επανάσταση θα καταλήξει σε ανώφελη ήττα. Με την άποψη αυτή όμως δε συμφωνούσαν πολλά μέλη της Ένωσης των Κομμουνιστών. Ο Βίλιχ, που μαζί με τον Γκότσαλκ είχε προκαλέσει στις 3 του Μάρτη την επανάσταση στην Κολωνία και είχε παίξει μεγάλο ρόλο κατά τη διάρκεια της εξέγερσης στη Νότια Γερμανία, ο Σάπερ, μέλη της Εργατικής Ένωσης της Κολωνίας και οι παλιοί οπαδοί του Βάιτλινγκ συνασπίζονται. Επιμένουν στην ανάγκη να οργανώσουν μια εξέγερση. Γίνεται προσπάθεια να πάρουν ένα δάνειο απ' την Αμερική – ένα δάνειο που θα χρηματοδοτούσε την επανάσταση στη Γερμανία... Τελικά επέρχεται η διάσπαση. Ένας από τους «πράκτορες» της Ένωσης στη Γερμανία συλλαμβάνεται. Βρίσκουν επάνω του έγγραφα που δίνουν τη δυνατότητα στην πρωσική μυστική αστυνομία να καταδιώξει τους συντρόφους του. Η πρωσική κυβέρνηση αποφασίζει να οργανώσει μια μεγάλη δίκη κατά των κομμουνιστών στην Κολωνία, για να δείξει στην πρωσική αστική τάξη πως δεν πρέπει να μετανιώνει που το 1851 της αφαιρέθηκαν μερικές ελευθερίες.

Με απόφαση της παράταξης των κομμουνιστών που είχε μείνει μαζί του, ο Μαρξ έγραψε μια μπροσούρα μ' αφορμή τη δίκη κατά της Ένωσης των Κομμουνιστών, στην οποία αποκάλυψε τις μηχανορραφίες της αστυνομίας.

Στα τέλη του 1852 διαλύθηκε επίσημα η Ένωση των Κομμουνιστών. Μερικά απ' τα μέλη της μετανάστευσαν στην Αμερική. Μερικά χρόνια αργότερα, στο Λονδίνο, ο Σάπερ αναγνώρισε πως είχε κάνει λάθος και συμφιλιώθηκε πάλι με τον Μαρξ και τον Ένγκελς.

Οι ιστορικοί της πρώτης αφήγησης προσπαθούν να γράψουν τα γεγονότα με (σχετική) αντικειμενικότητα. Οι **επαναστάτες** της δεύτερης αφήγησης προσπαθούν (παθιασμένα) να δώσουν «ζωή» στα γεγονότα. Σε συνθήκες καινούριες, αναπόδραστα θα κάνουν λάθη, αλλά διατηρούν την ψυχραιμία και γενναιότητα να διδαχθούν και να διδάξουν από αυτά.

Να πώς ανασκευάζει αργότερα ο Μαρξ την πολιτική κριτική

υποστήριξης στην «γριά» και «ξεδοντιάρα» (σε συνθήκες προϋμπεριαλιστικές) αστική τάξη κριτικάροντας το «πρώιμο» σοσιαλδημοκρατικό κόμμα στην Γαλλία:

«Οι μικροαστοί έβλεπαν πως δεν είχαν αμειφθεί καλά ύστερα από τις μέρες του Ιούνι του 1848, έβλεπαν να διαμφισβητούνται από την αντεπανάσταση οι δημοκρατικές εγγυήσεις που θα τους εξασφάλιζαν την επιβολή των (υλικών) συμφερόντων τους. Είχαν κλείσει συμμαχία με τους σοσιαλιστές αρχηγούς. Τον Φλεβάρη του 1849 πανηγύρισαν με συμπόσια τη συμφιλίωση. Καταρτίστηκε ένα κοινό πρόγραμμα. Ιδρύθηκαν κοινές εκλογικές επιτροπές και υποβλήθηκαν κοινοί υποψήφιοι. Από τις κοινωνικές διεκδικήσεις του προλεταριάτου αφαίρεσαν την επαναστατική τους αιχμή και τους έδωσαν μια δημοκρατική τροπή.

Δεν πρέπει όμως να κάνει κανείς την σκέψη ότι οι δημοκρατικοί αντιπρόσωποι είναι όλοι τους μαγαζάτορες ή ότι λαχταρούν να γίνουν μαγαζάτορες. Μπορεί εξαιτίας της μόρφωσής τους ή της ατομικής τους θέσης να απέχουν απ' αυτούς όσο απέχει ο ουρανός από τη γη. Εκείνο που τους κάνει εκπρόσωπους των μικροαστών είναι ότι η στενοκεφαλιά τους δε μπορεί να ξεπεράσει τα όρια που η κοινωνική θέση βάζει πρακτικά στους μικροαστούς».

Και όπως έγραψε το 1865 ο Ένγκελς,

«Αυτούς πρέπει να τους υποδεχόμαστε με τη λόγχη, στο ξίφος τους ν' αντιπαρατάσσουμε το δικό μας ξίφος».

Η κόκκινη σημαία, η “σκέτη” κόκκινη σημαία, αρχικά ήταν η σημαία που σημαίνει ότι δεν θα υπάρξουν αιχμάλωτοι. Κατά τη διάρκεια της γαλλικής επανάστασης, το αιματηρό αυτό σύμβολο το υψώνουν οι δυνάμεις της αντίδρασης, Σε απάντηση, μετά το 1790, την παίρνει το πλήθος και την υψώνει αυτό. Η κόκκινη σημαία γίνεται λοιπόν η σημαία της λαϊκής βίας απέναντι στην αιματηρή καταστολή. Από τότε επανήλθε στην επανάσταση του 1848, πάντα σε αντιπαράθεση με την τρίχρωμη γαλλική σημαία-σύμβολο της αστικής ιδεολογίας. **Εκείνη την πρώτη φορά, το 1848, μέσα από μεγάλες αντιπαραθέσεις, οι εργάτες υποχωρούν και κατεβάζουν**

την κόκκινη σημαία. Η επανάσταση του 1848 παραμένει πιστή στην τρίχρωμη. Την επόμενη φορά όμως, το 1871, στην Κομμούνα, η κόκκινη σημαία αντικαθιστά τη θλιβερή σημαία των αστών ιμπεριαλιστών.